

Handläggare
Sigita Jogminaite
Telefon: 08-50825194

Till
Socialnämnden
2024-05-21

Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i Stockholms stad 2023

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för kännedom.
3. Socialnämnden överlämnar ärendet till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Sammanfattning

Sedan år 2008 har Stockholms stad bedrivit ett aktivt arbete med att såväl utreda som förebygga felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd samt förebygga bidragsbrott. Stadsdelsnämnderna och socialnämndens två enheter som betalar ut ekonomiskt bistånd, Enheten för hemlösa och Intro Stockholm, ansvarar för att ha en funktion samt rutiner för att utreda felaktiga utbetalningar (FUT) och bidragsbrott.

I föreliggande rapport redovisas nämndernas arbete och stadsövergripande statistik för året 2023 såväl som socialnämndens arbete med att samordna och utveckla detta arbete.

Resultaten som framgår indikerar att FUT-arbetet har gynnsamma ekonomiska effekter, särskilt genom att det förhindrar fortsatt utbetalning av felaktigt bistånd och främjar återbetalning av bistånd som beviljats felaktigt. Det är av yttersta vikt att kontinuerligt utveckla och samordna stadens åtgärder för att hantera felaktiga utbetalningar.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner rapporten.

Bakgrund

Socialnämnden har sedan många år tillbaka i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Nämndens arbete har omfattat utbildning, myndighetssamverkan och konsultativt stöd till samtliga stadsdelsnämnder medan ansvaret

för själva utredningsarbetet vid upptäckt av felaktiga utbetalningar och arbetet med att aktivt förebygga dessa felaktiga utbetalningar ligger hos stadsdelsnämnderna och socialnämndens två enheter som betalar ut ekonomiskt bistånd, Enheten för hemlösa och Intro Stockholm.

Ärendet

Utgångspunkter

I arbetet med ekonomiskt bistånd är den första och huvudsakliga uppgiften att hjälpa individer att på sikt kunna klara sin försörjning på egen hand. Parallellt med denna huvuduppgift ska varje individs rätt till ekonomiskt bistånd utredas vid varje ansökan till dess att individen är självförsörjande. Rätt utbetalning ska gå till rätt person och så långt det är möjligt ska felaktiga utbetalningar förebyggas.

Om det i ett ärende finns misstanke om att en eller flera månaders bistånd har beviljats på felaktiga grunder eller till ett för högt belopp lämnas denna misstanke vidare till stadsdelsnämndens utredare av felaktiga utbetalningar, kallad FUT-utredare.

Det finns totalt 14 medarbetare i staden som arbetar som FUT-utredare. Samtliga stadsdelsnämnder och socialnämndens två enheter, Enheten för hemlösa och Intro Stockholm, har för närvarande FUT-utredare. I uppdraget som FUT-utredare ingår exempelvis att:

- Utredda misstänkta felaktiga utbetalningar
- Besluta om återkrav och polisanmälan, samt regelbundet följa upp dessa beslut
- Utredda ersättningstalan
- Informera nyanställda kollegor om FUT, samt vägleda kollegor i FUT-anmälningar
- Återkoppla upptäckter av felaktiga utbetalningar till chefer och kollegor
- Vid behov, delta i socialsekreterarnas ärendedragning
- Vid behov, hålla i särskilda utbildningsinsatser

Misstänkta felaktiga utbetalningar

Misstankar om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd kommer regelbundet till nämndernas kännedom. Misstankar registreras i verksamhetssystemet hos respektive nämnd som en så kallad *"inkommande information"* vilken sedan skickas till FUT-utredaren.

Antalet registrerade misstankar om felaktiga utbetalningar uppgick år 2023 till 800, vilket var 33 färre registrerade misstankar jämfört med föregående år. För jämförelse kan tilläggas att 11 358 hushåll var aktuella för ekonomiskt bistånd under året, vilket var 740 hushåll färre än året innan.

När en registrerad misstanke om felaktig utbetalning har skickats till en ansvarig FUT-utredare gör FUT-utredaren en förhandsbedömning, vid vilken denne bedömer huruvida utredning ska inledas eller inte. Vid ett mätningstillfälle i slutet av året 2023 stod 264 ärenden i kö till stadens FUT-utredare. Ärendena i kö har minskat successivt sedan 2020. En trolig förklaring kan vara att samtliga nämnder har FUT-utredare på plats som arbetar aktivt med de misstankar som registreras och att FUT-arbetet har prioriterats på nämnderna.

Inledda utredningar

Under år 2023 inleddes 279 utredningar om felaktiga utbetalningar, vilket var något lägre än föregående år när 305 utredningar inleddes. Antal inledda utredningar har successivt minskat de senaste tre åren.

Orsak till inledd utredning

Den vanligaste orsaken till att en felaktig utbetalning skedde under 2023 var att en individ hade inkomster som inte redovisades vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Den näst vanligaste orsaken var oredovisade tillgångar. Året innan var den näst vanligaste orsaken boende/vistelse.

Bedömning att inte inleda utredning

År 2023 var det totalt 436 ärenden där FUT-utredaren gjorde bedömningen att en utredning inte skulle inledas. Anledningar till att inte inleda utredning kan handla om interna fel vid handläggningen av ekonomiskt bistånd där FUT-utredaren redan under förhandsbedömningen ser att det saknas grund för att återkräva bistånd eller polisanmäla händelsen, eftersom individen själv inte kan anses vara ansvarig för den felaktiga utbetalningen, att tre år har passerat eller att det inte anses vara en FUT. Mer än hälften (286 st.) av dessa avsåg just interna felaktigheter vilket innebär att det funnits brister i handläggning från beslutsfattarens sida.

Återkrav och polisanmälningar

Stadsdelsnämnderna och socialnämnden fattade 213 beslut om att återkräva bistånd till en total summa av ungefär 9,3 miljoner och 34 polisanmälningar gjordes under året. Den totala kostnaden för utbetalt ekonomiskt bistånd i Stockholms stad under samma år uppgick till strax under en miljard kronor och återkravsbeloppet motsvarar därmed ca 1 % (drygt 0,8 % år 2022) av det belopp som betalats ut i ekonomiskt bistånd under året.

Det bistånd som återbetalades till stadsdelsnämnderna under året uppgick till drygt 1,4 miljoner kronor. Detta var ungefär 465 000 kr kronor mindre än föregående år.

Inbesparat belopp

I samband med att en FUT-utredning inleds kan ny information läggas fram av vilken det framgår att individen inte är i behov av ekonomiskt bistånd. I vissa fall har man upptäckt att individer slutar att ansöka om ekonomiskt bistånd i samband med en FUT-utredning. En FUT-utredning kan också medföra att en inkomst upptäcks och att individen har fortsatt rätt till ekonomiskt bistånd men till ett lägre belopp.

För att få en uppskattning av hur stort belopp detta avser gör nämnderna beräkningar av så kallat inbesparat belopp utifrån en gemensam modell. Dessa beräkningar har genomförts årligen de senaste tio åren. År 2023 var det inbesparade beloppet 4,7 miljoner kronor. År 2022 var det inbesparade beloppet drygt 4 miljoner kronor. Att det inbesparade beloppet har ökat successivt varje år kan förklaras med att stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningen har blivit bättre på att upptäcka felaktigheter som sedan har resulterat i att personer slutar söka bistånd eller beviljas bistånd med lägre belopp.

Avslutade ärenden

År 2023 avslutades totalt 251 FUT-utredningar. Den vanligaste orsaken till att ett ärende avslutades var *Eftergift 3-årsgräns* vilket innebär att tre år har passerat från det att biståndet betalades ut och då saknas möjligheten att driva återkravet till förvaltningsrätten i en ersättningstalan. Den näst vanligaste orsaken var att skulden hade återbetalats till nämnden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 maj 2024 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet också den 16 maj 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Den aktuella rapporten visar positiva effekterna av FUT-arbetet, främst avseende arbetet med att stoppa felaktiga utbetalningar samt återbetalning av felaktigt beviljat bistånd. Resultatet från 2023 utmärker sig inte mycket i jämförelse med tidigare år men tyder på att det aktiva arbetet vid varje nämnd fortsätter ge positivt resultat.

Årets statistik visar färre inkommande misstankar om felaktiga utbetalningar, färre inledda utredningar samt färre polisanmälningar. Detta kan tyda på att stadsdelsnämnderna har blivit bättre på det förebyggande arbetet samt bättre på att upptäcka och åtgärda felaktigheter i tidigare skede, dvs. innan det har blivit en felaktig utbetalning. Det har även fattats färre beslut om återkrav men återkravssumman är högre i jämförelse med tidigare år. Att de upptäckta FUT har genererat större belopp som betalats ut felaktigt

kan bero på att bistånd har felaktigt betalats ut under en längre period eller på hushållets typ, dvs. ju större hushåll desto högre biståndsbelopp som betalas ut. Detta har också en tydlig koppling till det inbesparade beloppet som i årets resultat är högre än året innan.

Det har återbetalats en lägre summa jämfört med åren innan som eventuellt kan förklaras med det rådande ekonomiska läget i samhället och inflationstider. Det kan också bero på vad varje nämnd har haft som fokusområden under året där vissa har valt att fokusera på att väcka ersättningstalan för att få återkraven fastställda och upprätta frivilliga avbetalningsplaner medan andra nämnder har haft fokus på det förebyggande arbetet av interna fel samt genomlysning av interna rutiner.

Årets resultat visar även detta år att den vanligaste orsaken till felaktiga utbetalningar är oredovisade inkomster, främst i form av lön. Ett utökat informationsutbyte är behövligt för att minska förekomsten av dessa felaktigheter.

Slutligen kan det konstateras att arbetet med att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd utgör en väsentlig del i att säkerställa effektiv användning av Stockholms stads skattepengar och att socialtjänstens resurser tillfaller de individer de är avsedda för.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner rapporten och delar den till berörda parter.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2023

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-05-08
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2024-05-08